УДК 368.1:338.48(477)
JEL classification: G22, L83, Q54
https://doi.org/10.31891/dsim-2026-16(43)

СТРАХУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

ГОРШКОВА Людмила
старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Державний університет «Житомирська політехніка»
https://orcid.org/0009-0000-0721-5248
e-mail: org_glo@ztu.edu.ua

Досліджено проблему майнового страхування підприємств туристичної галузі України, які одночасно зазнають впливу повномасштабної війни та прискорення кліматичних змін. Метою статті є з'ясування причин недостатньої ефективності наявних страхових продуктів щодо захисту майна туристичних підприємств та обґрунтування практичних напрямів удосконалення страхового захисту. Методологічну основу дослідження становлять аналіз типових умов страхування, наукових публікацій і відкритих даних.

Розмежовано основні сценарії воєнних збитків, визначено прояви кліматичних загроз та встановлено шість ключових прогалин у системі страхового захисту. Зокрема, виявлено фрагментарність страхового покриття, відсутність параметричних страхових продуктів, недостатній розподіл воєнних ризиків, неуніфікованість оцінювання майна, непрозорість тарифів і складність договірних умов. Для усунення зазначених недоліків запропоновано запровадження комбінованого страхового поліса «війна + клімат», використання параметричних тригерів виплат, створення державно-приватного пулу воєнних ризиків, уніфікованого переліку вимог до оцінювання майна, відкритої карти ризиків і тарифів та спрощеного договору страхування.

Розроблено поетапну дорожню карту впровадження запропонованих рішень із використанням пілотних проєктів. Обґрунтовано можливість реалізації більшості запропонованих заходів без прямого бюджетного фінансування, тоді як формування пулу воєнних ризиків потребуватиме державної участі. Практичне значення результатів полягає в можливості їх використання страховими компаніями, туристичними підприємствами та органами регулювання для підвищення доступності й ефективності майнового страхового захисту. Обмеження дослідження пов'язані з відкритими джерелами; практична апробація запропонованих рішень є перспективою.

Ключові слова: майнове страхування; туристичні підприємства; воєнні ризики; кліматичні ризики; параметричне страхування.

PROPERTY INSURANCE OF TOURISM ENTERPRISES UNDER WAR AND CLIMATE CHANGE CONDITIONS

HORSHKOVA Liudmyla
Zhytomyr Polytechnic State University

This study examines the issue of property insurance for enterprises in Ukraine's tourism sector, which are simultaneously affected by a full-scale war and accelerating climate change. The article aims to identify the reasons why existing insurance products are insufficiently effective in protecting the assets of tourism enterprises and to propose practical approaches for enhancing insurance coverage. The methodological framework of the study is based on an analysis of standard insurance terms, academic publications, and publicly available data.

The main scenarios for war-related losses have been delineated, the manifestations of climate threats identified, and six key gaps in the insurance protection system established. Specifically, the analysis revealed the fragmented nature of insurance coverage, a lack of parametric insurance products, insufficient distribution of war risks, a lack of standardized property valuation, a lack of transparency in pricing, and the complexity of contractual terms.

To address the aforementioned shortcomings, it is proposed to introduce a combined "war + climate" insurance policy, utilize parametric payout triggers, establish a public-private war risk pool, create a unified set of property valuation requirements, develop an open-access risk and tariff map, and implement a simplified insurance contract. A phased roadmap for the implementation of these solutions – incorporating pilot projects – has been developed.

It is demonstrated that most of the proposed measures can be implemented without direct budgetary funding, whereas the establishment of a war-risk pool will require state participation. The practical significance of these findings lies in their potential application by insurance companies, tourism enterprises, and regulatory bodies to enhance the accessibility and effectiveness of property insurance coverage. The study is limited by its reliance on publicly available sources; practical testing of the proposed solutions remains a prospect for future work.

Keywords: property insurance; tourism enterprises; war risks; climate risks; parametric insurance.

Стаття надійшла до редакції / Received 29.09.2026
Прийнята до друку / Accepted 04.11.2026
Опубліковано / Published 26.11.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© ГОРШКОВА Людмила

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Підприємства туристичної галузі України перебувають під впливом двох потужних чинників, це повномасштабна війна та прискорення кліматичних змін. Ці два чинники, значно впливають на ризиковий профіль туристичних підприємств. Туристичний бізнес прив'язаний до місця. Готель, садибу, базу відпочинку не можливо перевезти до безпечного регіону, а будівлі, обладнання, мережі не замінити за кілька днів. Пошкодження майна призводить до зупинки операційної діяльності, відбуваються скасування бронювань. Все це впливає на отримання доходу, а іноді призводить взагалі до припинення діяльності підприємства.

Страхування майна це основний інструмент фінансового захисту від таких втрат. Але його ефективність значно знижується в умовах війни та кліматичних змін. Договори майнового страхування містять широкі переліки винятків, зокрема воєнні дії, терористичні акти та масові заворушення. Кліматичні ризики оцінюють переважно за історичними даними, які втрачають прогностичну цінність через зростання частоти та інтенсивності екстремальних погодних явищ. Результатом стає те, що туристичні підприємства сплачують вищі страхові премії за звуження страхового покриття. Частина суб'єктів малого бізнесу взагалі залишається поза страховим ринком.

Міжнародні дані відображають масштаб ризиків. У 2025 р. у світі було 1,52 млрд міжнародних туристів, а це на 4% більше ніж роком раніше. Європа у 2025 році прийняла 793 млн туристів [1]. Збитки застраховані від природних катастроф у 2025 році було оцінено в 107 млрд дол. США, у 2024 році вони становили 141 млрд дол. США. Перевищення понад 100 млрд дол. США спостерігається вже шостий рік поспіль [2].

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проаналізувавши останні публікації за темою дослідження, їх можна поділили на три групи. До першої відноситься вплив клімату на страховий ринок. Так, Hemmati, Gray і Bowen [3] досліджуючи ринок страхування житла у США та вплив кліматичних змін на доступність покриття та розподіл витрат зазначають, що відбувається звуження страхового покриття в зонах підвищеного ризику. Це означає, що витрати перекладаються на мешканців та державу. EIOPA [4] показує подібну картину для ЄС. Значна частина збитків від природних катастроф залишається незастрахованою. Стримування попиту є наслідком незрозумілих умов, рівня цін та «ілюзії застрахованості». Регулятор радить переходити від історичних даних до прогнозних кліматичних оцінок, заохочувати зниження ризику знижками на премії й розглядає державно-приватну схему перестрахування на рівні ЄС. Menegaki [5] на прикладі 33 грецьких малих і середніх туристичних підприємств показує, що навіть усвідомлюючи кліматичні ризики, вони обмежені в коштах і експертизі.

Друга група досліджує туризм під час війни. Ivanov і De Marchi [6] розглядають Україну як приклад «гарячого» воєнного туризму. Це якісне дослідження з обмеженою емпіричною базою. Автори визнають, що даних бракує, а економічний внесок такого туризму оцінюють як скромний, але помітний для громад. Kiczmachowska [7] на прикладі Польщі показує, що за перші десять місяців війни інтенсивність туризму в сусідній країні не впала, бо іноземні потоки компенсували відсутність змін у внутрішніх. Chukut та співавтори [8] за інтерв'ю з експертами фіксують масові банкрутства туроператорів і відсутність ефективних страхових механізмів для бізнесу й мандрівників. Автори пропонують створити страховий фонд за зразком гарантування вкладів для захисту туристів.

Третя група розглядає параметричне страхування. IAIS і FSI [9] на основі опитування 12 наглядових органів і 7 учасників ринку називають головні бар'єри (базисний ризик, складність продукту, регуляторні обмеження) та умови розвитку: прозорий вибір індексу, якісні дані й сприятливе регулювання.

За результатами огляду не вдалося знайти досліджень, які розглядали б майнове страхування туристичних підприємств за одночасної дії воєнних і кліматичних ризиків; параметричні рішення для туризму майже не вивчені. Згадування малих підприємств є епізодичним. Саме ці проблеми планується вирішити в даній статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є відображення проблем чинного страхування в системі захищення майна туристичних підприємств від поєднання воєнних та кліматичних ризиків. Розробка практичних заходів усунення визначених прогалин.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Збитки туристичних підприємств від війни можна поділити на чотири різні сценарії. Для кожного з яких існує своя логіка оцінки та відновлення.

Перший сценарій це пряме влучання. Будівля зазнає таких руйнувань, після яких її потрібно відновлювати або взагалі будувати заново. Це втрата активу, і вона рахується як найтяжчий випадок. До другого сценарію відноситься пошкодження вибуховою хвилею та уламками. Коли сама конструкція залишається цілою, але потрібні відновлення вікон, фасаду, покрівлі, інженерних систем. Це не капітальні втрати, але вони теж суттєві, і потребують значного часу на відновлення. Третій сценарій це перерва в роботі

без фізичних пошкоджень. Будівля залишається цілою, але через тривоги, скасування бронювань та загальну невизначеність підприємство не отримує доходу. Проте у нього залишаються постійні витрати, серед яких заробітна плата, комунальні, оренда, обслуговування залишаються. Четвертий сценарій це пошкодження зовнішніх мереж. Майно може бути цілим, але відсутнє електро- та водопостачання, а без них неможливо приймати гостей фізично. Тут збиток виникає не від руйнування активу, а від руйнування інфраструктури яку підприємство не в силах контролювати.

Всі зазначені сценарії мають різні чинники настання, а тому потребують різної методології оцінки та різних компенсаційних виплат. Змішування їх в одну загальну цифру «збитків» є недоцільним.

Провівши аналіз типових договорів, визначено, що воєнні ризики віднесені у виключення, а частина страховиків покриває лише «пасивні» наслідки – уламки та вибухову хвилю. Під час виплат виникають спори, оскільки для клієнтів різниця між пасивними й активними воєнними ризиками неочевидна. Там де воєнне покриття все ж такі пропонується, воно коштує значно дорожче та має нижчі ліміти, також зі списку виключено прифронтові території.

Національний банк України підтверджує роль війни як головного фактора. За опитуваннями системних ризиків війна є найвищим ризиком для фінансового сектору з листопада 2024 р. [10], і в травні 2026 р. залишається ним [11]. Спроба створити систему воєнного страхування поки не вдалася. Законопроєкт № 12372 «Про систему страхування воєнних ризиків» зареєстровано 30.12.2024 [12], але комітет Верховної Ради визнав його не готовим навіть до першого читання. Замість доступного покриття він здебільшого вводив обов'язкове страхування кредитної застави [13]. У грудні 2025 р. НБУ оголосив про розробку нової концепції закону [14].

З 1 січня 2026 року в Україні діє державна програма на основі якої надається пряма компенсація збитків майна бізнесу у прифронтових регіонах. Також частково відшкодовуються премії за страхування воєнних ризиків по всій країні. У бюджеті на 2026 рік на програму закладено 1 млрд грн [14], у липні 2026 року порядок виплат уточнили [15]. Виплати адмініструє Експортно-кредитне агентство. За даними галузевого видання, потенційні компенсації за схваленими заявками (6,74 млрд грн) значно перевищують цей бюджет [16]. Програма працює, але масштаб є обмеженим щорічним фінансуванням. Уряд і НБУ обговорюють окремий механізм, де держава бере на себе ту частину ризику, яку не приймає ринок (орієнтовно ліміт до 10 млн дол. і премія близько 2 %) [16], однак остаточних параметрів досі немає.

Закон України «Про страхування» № 1909-IX, чинний з 1 січня 2024 р., посилив вимоги до платоспроможності страховиків і розширив повноваження НБУ [17]. Це позитивний аспект, але в законі і досі не визначено сам механізм покриття воєнних ризиків.

Кліматичні збитки є меншими за воєнні, проте вони трапляються частіше та мають накопичувальний ефект. Серед них також можна виокремити чотири типи проявів. Зливи та підтоплення підвалів, котелень та пралень тощо. Вітер, який пошкоджує покрівлі і фасади. Спека, яка перевантажує мережі та псує холодильне обладнання і продукти. Скорочення зимового сезону, через що гірськолижні курорти недоотримують дохід.

Досліджуючи глобальну картинку, можна побачити куди рухається ринок. 92% застрахованих збитків у 2025 р. припадали на вторинні ризики, такі як шторми, повені, пожежі [2]. В свою чергу страхові компанії реагують на це підвищенням тарифів та розширенням винятків. В США, наприклад, страхові компанії йдуть із високо ризикових зон, тягар збитків покладається на мешканців та державу [3]. У ЄС, за оцінкою EIOPA, застраховано лише близько 25 % збитків від природних катастроф за тривалий період, а покриття від таких подій має лише 17 % опитаних. Серед названих причин є висока ціна, незрозумілість умов договорів та «ілюзія хастрахованості». Історичні дані, на яких будують оцінки, стають менш надійними [4]. Найбільш вразливим є малий бізнес. Проведене дослідження 33 грецьких туристичних підприємств показало, що головними перешкодами для підготовки до кліматичних ризиків названо брак коштів і фахівців [5]. Для українських малих засобів розміщення, ці бар'єри посилюються ще і війною.

Для України ризики стають подвійними. Так, будівля з пошкодженою вибухом покрівлею гірше витримує шторм або зливу. Мережі, які не встигають бути відремонтованими не витримують спеки. У сукупності ризик стає більшим, але він розкладається на окремі ризики.

Для туристичних підприємств пропонується три типи страхових продуктів. Класичне майнове страхування, що покриває пожежу, крадіжку, пошкодження водою. Проте тут зазвичай воєнні ризики виключені, а кліматичні покривають лише частково. Страхування перерви діяльності відшкодовує втрачений дохід, але тільки тоді, коли є фізичне пошкодження майна. Перерва діяльності без фізичного пошкодження майна не покривається. Додаткові покриття (райдери) за окрему премію закривають воєнні ризики, теракти чи окремі погодні події.

Великі готелі користуються послугами брокерів і формують повний пакет. Малі готелі й садиби за спостереженнями автора беруть мінімум, потрібний банку під заставу, тож поліс виконує роль забезпечення кредиту, а не захисту бізнесу. Туроператори страхують власну відповідальність, але не майно партнерів - готелів, перевізників, екскурсійних об'єктів.

Параметричне страхування можна визначити як окремий випадок. Виплата прив'язується до заздалегідь визначеного показника (наприклад, швидкість вітру, кількість опадів, рівень води), і здійснюється без оцінки збитків. Дослідження IAIS і FSI вказує на головні перешкоди його поширення це базисний ризик

(виплата не збігається з реальним збитком), складність продукту, регуляторну невизначеність і якість даних [9]. За оцінкою автора, для туристичної галузі України таких продуктів практично немає. Ситуацію ускладнює перестрахування. Так міжнародні перестраховики обережно беруть воєнні ризики України, тож страховики змушені тримати значну частину ризику на власному капіталі, звідси низькі ліміти й висока ціна.

При зіставлення воєнних та кліматичних ризиків із наявними страховими продуктами виявлено шість прогалин (табл. 1). Найбільше вони впливають саме на малі підприємства, у яких відсутні брокери, історії збитків та значні кошти на укладання дорогих договорів.

Таблиця 1

Прогалини страхового захисту та відповідні заходи

№	Прогалина	Наслідок для підприємства	Пропозиція
1	Страхування воєнних та кліматичних ризиків окремо, хоча діють вони разом	Два договори, дві премії, дві процедури врегулювання; «дірки» на стику ризиків	Комбінований поліс
2	Відсутні параметричні продукти для туризму	Поки триває експертиза, виплати чекають тижнями	Параметричний тригер
3	Немає державно-приватного розподілу ризику	Державна програма має обмежений бюджет. Високі тарифи, низькі ліміти та відмови	Пул воєнних ризиків
4	Відсутні єдині вимоги оцінки майна	Різні тарифи при однакових характеристиках. Складно зібрати документи	Єдиний чек-лист
5	Немає відкритої карти ризиків і тарифів	Тариф невідомий до покупки, причини його рівня незрозумілі	Відкрита карта тарифів
6	Складні договори з широкими винятками	Спори під час виплат, додаткові витрати часу та коштів	Спрощений договір

Джерело: складено автором

З метою удосконалення страхування пропонуємо шість взаємопов'язаних заходів. Варто наголосити, що п'ять пропозицій можуть бути реалізовані без використання бюджетних коштів. Їх можна запровадити в результаті домовленості серед НБУ, страховиками та туристичними організаціями. Лише воєнні ризики потребують витрачання державного капіталу.

Вважаємо, що воєнне й кліматичне покриття варто звести в один договір - комбінований поліс «війна + клімат» - з окремими лімітами й франшизами за кожним із розділів. Підприємство отримає одну премію й одну процедуру врегулювання замість двох. Стандартний продукт мають розробити страховики, його умови погодить НБУ, а туристичні асоціації додадуть свої зауваження. Після цього поліс слід перевірити на 20 засобах розміщення й скоригувати за підсумками пілоту. Результатом стане зменшення кількості документів, дублювань та розривів на стику ризиків. Все це призведе до зменшення премії у сукупності.

Друга пропозиція стосується параметричного тригеру для туристичного майна. Фіксована виплата, яка надходить без експертизи збитків, одразу при настанні визначеної вимірюваної події. Ці гроші потрібні на першочергові витрати, такі як ремонт, прибирання, відновлення роботи. В якості тригерів пропонуємо вітер від 25 м/с, опади від 50 мм за 12 годин і перевищення встановленого рівня води; перші два пороги відповідають рівню II («сильний вітер» і «сильний дощ») у критеріях небезпечних явищ Українського гідрометеорологічного центру [18]. Почати варто з трьох ризиків - вітру, води й спеки - і брати дані Гідрометцентру та супутникових спостережень. Пороги слід калібрувати окремо для регіонів, насамперед для Карпат і Одещини, умови виплати прописати в договорі, а пілотний проєкт на 30 об'єктах використати для уточнення порогів за фактичними даними. Щоб зменшити базисний ризик, джерелом даних має бути найближча до об'єкта станція, а параметричну виплату краще поєднувати з класичним полісом. Так параметрична виплата покриє перші витрати підприємства, а страховий поліс вже решту завданого збитку. Для автоматизації виплат необхідно залучити IT-компанії. Підприємство не буде чекати тижнями отримання коштів, та отримує їх саме тоді, коли вони найбільш потрібні.

Третя пропозиція полягає у створенні державно-приватного пулу воєнних ризиків із трьома шарами відповідальності. Перший бере страховик, другий - держава, третій - міжнародні перестраховики. Таке розмежування нададуть страховикам змогу пропонувати покриття за прийнятними тарифами. Держава в свою чергу не буде сплачувати за кожен дрібний збиток. Перестраховики зможуть оцінювати ризик на прозорих умовах. По суті, це розвиток чинної державної програми компенсацій. Замість щорічної виплати з обмеженого бюджетного фонду пропонується розподіл ризику, що не залежить від бюджету одного року. Для запуску потрібні правила пулу й ліміти шарів, а також агентство, яке збиратиме премії, здійснюватиме виплати та щокварталу публікуватиме звітність. На першому етапі пул охопить засоби розміщення й бази відпочинку, пізніше всі інші галузі. Завдяки впровадженню зросте доступ до покриття, тарифи стануть нижчими, а ліміти зростуть. Все це дозволить повернути підприємства на страховий ринок.

Четверта пропозиція це створення єдиного чек-листу оцінки майна з 15 пунктів. Серед яких адреса й координати, рік побудови, матеріали стін і покрівлі, стан покрівлі, вікон та інженерних мереж, наявність укриття, відстань до зон підвищеного ризику, історію збитків, фотодокументацію, план евакуації та контакти. Власник заповнює його один раз, а страховик використовує як основу для андеррайтингу й ціни. Форму розроблять асоціації, погодять страховики, опублікує НБУ. Заповнювати її можна буде онлайн, а дані

зберігатимуться в реєстрі з щорічним оновленням. Малі підприємства матимуть шанс отримати поліс без брокера. Страховики зможуть швидше ухвалювати рішення та формувати більш прозорі тарифи.

П'ята пропозиція стосується створення відкритої карти ризиків і тарифів із зонами високого, середнього й низького ризику та відповідними тарифними рівнями. Це дозволить бачити тариф до купівлі договору, так буде розумітиме, від чого він залежить. Тариф можна знижувати для тих, хто вжив захисних заходів. До речі, EIOPA також називає знижки на премію стимулом до зменшення ризику [4]. Карту наповнять дані про збитки, погоду й обстріли, вона оновлюватиметься щокварталу, а тарифи за зонами публікуватимуться з поясненнями простою мовою. Цим мають займатися НБУ, Гідрометцентр і страховики. Використання прозорості в розрахунку тарифів сприятиме підвищенню довіри до ринку. Дозволить підприємствам планувати свої інвестиції в захист майна.

Нарешті, шоста пропозиція це спрощений договір страхування обсягом три сторінки. На першій обсяг покриття, на другій винятки, на третій порядок отримання виплати. Текст має бути шрифтом 12, короткими реченнями, з виділеними винятками, щоб його можна було прочитати за 10 хвилин. Шаблон розроблять страховики, перевірять юристи, потім його протестують на зрозумілість серед страхувальників, а НБУ затвердить. Чинні договори варто замінювати поступово. До роботи слід залучити й організації захисту прав споживачів. Дана пропозиція забезпечить скорочення спорів, врегулювання збитків прискориться та зросте довіра до страховиків.

В табл. 2 подано заходи запровадження, починаючи від найдешевших (стандартизація документів) до найскладніших (пул).

Таблиця 2

Дорожня карта впровадження авторських пропозицій

Етап	Захід	Відповідальні	Очікувальний результат
1-3 місяці	Розробка чек-листа та шаблону спрощення договору	Асоціації, страховики, НБУ	Стандартизовані документи, нижчі бар'єри входу
3-6 місяців	Пілот комбінованого полісу на 20 об'єктах	Страховики, асоціації	Перевірений продукт, скориговані умови
3-9 місяців	Пілот параметричного тригера на 30 об'єктах	Страховики, Гідрометцентр, ІТ-компанії	Калібровані тригери, швидкі виплати
6-12 місяців	Створення карти ризиків, публікація тарифів	НБУ, Гідрометцентр, страховики	Прозоре ціноутворення
9-18 місяців	Створення пулу воєнних ризиків	Держава, НБУ, страховики	Доступне покриття, вищі ліміти

Джерело: складено автором

Запропонована дорожня карта має впроваджуватися поступово за етапами. Завдяки такому підходу можна буде отримати швидкі результати. Перевірку ефективності планується зробити на пілотних проектах. Якщо отримані результати будуть позитивними, запропоновані пропозиції можна буде масштабувати на національному рівні.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Українське чинне страхування не враховує в собі поєднання воєнних та кліматичних ризиків для туристичних підприємства. Воєнні ризики здебільшого виключені з покриття, кліматичні оцінюються за історичними даними, а сам захист розбитий на окремі, погано узгоджені продукти. Збитки від природних катастроф шостий рік поспіль перевищують 100 млрд дол. [2], у ЄС застраховано лише близько чверті таких збитків [4]. Спроби створити в Україні систему воєнного страхування поки дали державну програму компенсацій, але вона обмежена річним бюджетом [14; 16].

У статті виявлено шість прогалин: розрив між структурою ризику та структурою покриття, відсутність параметричного страхування, пулу воєнних ризиків, єдиних вимог до оцінки майна, відкритої карти тарифів і зрозумілих договорів. Щоб їх усунути, запропоновано комбінований поліс «війна + клімат», параметричний тригер, державно-приватний пул, єдиний чек-лист, відкриту карту ризиків і тарифів та спрощений договір. Всі запропоновані заходи є доповненням один одного. П'ять заходів взагалі не потребують бюджетних коштів, тож їх можна запускати, не чекаючи законодавчих змін.

Результати дослідження мають обмеження. Висновки про практику ринку ґрунтуються на відкритих джерелах і спостереженнях автора, оскільки дані страховиків про тарифи й врегулювання збитків є комерційною таємницею, а для параметричного страхування використано міжнародний досвід. Наступний крок це пілотні проєкти впродовж одного туристичного сезону з оцінкою їхнього впливу на доступність і швидкість виплат.

Література

1. UN Tourism. World Tourism Barometer. January 2026. 1.52 billion international tourists in 2025. URL: https://www.untourism.int/news/international-tourist-arrivals-up-4-in-2025-reflecting-strong-travel-demand-around-the-world

2. Swiss Re Institute. Natural catastrophes in 2025: the persistent rise of wildfire and storm risk. sigma No 1/2026. URL: https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2026-01-natcat-2025-wildfire-storm-risk.html

3. Hemmati M., Gray I. P., Bowen S. G. The growing void in the U.S. homeowners insurance market: who should bear the rising cost of climate change? npj Climate Action. 2025. Vol. 4. Art. 35. DOI: https://doi.org/10.1038/s44168-025-00231-8

4. Hielkema P. Insurance protection gaps in a changing climate. Виступ голови EIOPA, 16.04.2026. URL: https://www.eiopa.europa.eu/insurance-protection-gaps-changing-climate-2026-04-16_en

5. Menegaki A. N. A Qualitative Study of Climate Change Preparedness and Action for Tourism Small and Medium Sized Enterprises. Preprints.org. 2024. URL: https://www.preprints.org/manuscript/202412.1455

6. Ivanov O., De Marchi D. Building Resilience in War-Torn Tourism Destinations Through Hot-War Tourism: The Case of Ukraine. Tourism and Hospitality. 2025. Vol. 6. Iss. 5. Art. 274. DOI: https://doi.org/10.3390/tourhosp6050274

7. Kiczmachowska E. E. The War-related Impacts on Tourism in Neighbouring Countries: Poland in the Face of the War in Ukraine. Krakow Review of Economics and Management. 2025. No. 1(1007). P. 49–74. DOI: https://doi.org/10.15678/krem.15946

8. Chukut S. A., Yenin M. N., Akimova O. A., Ischenko A. M., Perga Iu. M., Zahvoiska O. V. Innovative Approaches to Smart Tourism During War and Post-War Recovery: The Case of Ukraine. Visnyk NTUU «KPI». Politology. Sociology. Law. 2025. Iss. 1(65). P. 58–68. DOI: https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.1(65).332550

9. Garcia Ocampo D., Lopez Moreira C. Uncertain waters: can parametric insurance help bridge NatCat protection gaps? FSI Insights on policy implementation No 62. BIS, IAIS. December 2024. URL: https://www.bis.org/fsi/publ/insights62.htm

10. Національний банк України. Опитування щодо системних ризиків, травень 2025 р. (Risk Survey 2025 H1). URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Risk_Survey_2025-H1.pdf

11. Опитування НБУ: фінансовий сектор залишається стабільним попри високі ризики. Mind.ua. 29.05.2026. URL: https://mind.ua/news/20305847-opituvannya-nbu-finansovij-sektor-zalishaetsya-stabilnim-popri-visoki-riziki

12. Законопроєкт № 12372 «Про систему страхування воєнних ризиків» (зареєстровано 30.12.2024). Інтерфакс-Україна. 27.06.2025. URL: https://interfax.com.ua/news/economic/1083476.html

13. Чому у Раді забракували проєкт закону про страхування воєнних ризиків. Економічна правда. 2025. URL: https://epravda.com.ua/power/chomu-u-radi-zabrakuvali-proyekt-zakonu-pro-strahuvannya-voyennih-rizikiv-808498/

14. НБУ розробляє новий законопроєкт про страхування воєнних ризиків. Forbes.ua. 04.12.2025. URL: https://forbes.ua/news/nbu-rozroblyae-noviy-zakonoproekt-pro-strakhuvannya-voennikh-rizikiv-pishniy-04122025-34629

15. Постанова Кабміну № 887 від 08.07.2026 щодо часткової компенсації вартості майна та премій за страхування воєнних ризиків (зміни до Порядку, затвердженого постановою № 1541 від 28.11.2025). Інтерфакс-Україна. 10.07.2026. URL: https://interfax.com.ua/news/economic/1183945.html

16. Бізнес і уряд готують новий механізм страхування воєнних ризиків. Дебет-Кредит (dtkt.ua). URL: https://news.dtkt.ua/finance/insurance/114522-novii-mexanizm-straxuvannia-vojennix-rizikiv-jeba-obgovorila-zmini-z-minekonomiki

17. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX. Чинний з 01.01.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20

18. Український гідрометеорологічний центр. Критерії небезпечних гідрометеорологічних явищ (рівні небезпеки). URL: https://www.meteo.gov.ua/f/attns-krit.pdf

References

1. UN Tourism. (2026, January). *World Tourism Barometer: 1.52 billion international tourists in 2025*. https://www.untourism.int/news/international-tourist-arrivals-up-4-in-2025-reflecting-strong-travel-demand-around-the-world

2. Swiss Re Institute. (2026). *Natural catastrophes in 2025: The persistent rise of wildfire and storm risk* (sigma No. 1/2026). https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2026-01-natcat-2025-wildfire-storm-risk.html

3. Hemmati, M., Gray, I. P., & Bowen, S. G. (2025). The growing void in the U.S. homeowners insurance market: Who should bear the rising cost of climate change? *npj Climate Action, 4*, Article 35. https://doi.org/10.1038/s44168-025-00231-8

4. Hielkema, P. (2026, April 16). *Insurance protection gaps in a changing climate* [Speech]. European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA). https://www.eiopa.europa.eu/insurance-protection-gaps-changing-climate-2026-04-16_en

5. Menegaki, A. N. (2024). *A qualitative study of climate change preparedness and action for tourism small and medium sized enterprises*. Preprints.org. https://www.preprints.org/manuscript/202412.1455

6. Ivanov, O., & De Marchi, D. (2025). Building resilience in war-torn tourism destinations through hot-war tourism: The case of Ukraine. *Tourism and Hospitality, 6*(5), Article 274. https://doi.org/10.3390/tourhosp6050274

7. Kiczmachowska, E. E. (2025). The war-related impacts on tourism in neighbouring countries: Poland in the face of the war in Ukraine. *Krakow Review of Economics and Management, 1*(1007), 49–74. https://doi.org/10.15678/krem.15946

8. Chukut, S. A., Yenin, M. N., Akimova, O. A., Ischenko, A. M., Perga, Iu. M., & Zahvoiska, O. V. (2025). Innovative approaches to smart tourism during war and post-war recovery: The case of Ukraine. *Visnyk NTUU "KPI". Politology. Sociology. Law, 1*(65), 58–68. https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.1(65).332550

9. Garcia Ocampo, D., & Lopez Moreira, C. (2024, December). *Uncertain waters: Can parametric insurance help bridge NatCat protection gaps?* (FSI Insights on Policy Implementation No. 62). Bank for International Settlements; International Association of Insurance Supervisors. https://www.bis.org/fsi/publ/insights62.htm

10. National Bank of Ukraine. (2025, May). *Risk survey 2025 H1* [Survey on systemic risks, May 2025]. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Risk_Survey_2025-H1.pdf

11. Mind.ua. (2026, May 29). *Opytuvannia NBU: finansovyi sektor zalyshaietsia stabilnym popry vysoki ryzyky* [NBU survey: The financial sector remains stable despite high risks]. https://mind.ua/news/20305847-opituvannya-nbu-finansovij-sektor-zalishaetsya-stabilnim-popri-visoki-riziki

12. Interfax-Ukraine. (2025, June 27). *Zakonoproiekt № 12372 "Pro systemu strakhuvannia voiennykh ryzykiv" (zareiestrovano 30.12.2024)* [Draft Law No. 12372 "On the system of war risk insurance" (registered December 30, 2024)]. https://interfax.com.ua/news/economic/1083476.html

13. Ekonomichna Pravda. (2025). *Chomu u Radi zabrakuvaly proiekt zakonu pro strakhuvannia voiennykh ryzykiv* [Why the Verkhovna Rada rejected the draft law on war risk insurance]. https://epravda.com.ua/power/chomu-u-radi-zabrakuvali-proyekt-zakonu-pro-strahuvannya-voyennih-rizikiv-808498/

14. Forbes.ua. (2025, December 4). *NBU rozrobliaie novyi zakonoproiekt pro strakhuvannia voiennykh ryzykiv* [The NBU is developing a new draft law on war risk insurance]. https://forbes.ua/news/nbu-rozroblyae-noviy-zakonoproekt-pro-strakhuvannya-voennikh-rizikiv-pishniy-04122025-34629

15. Interfax-Ukraine. (2026, July 10). *Postanova Kabminu № 887 vid 08.07.2026 shchodo chastkovoi kompensatsii vartosti maina ta premii za strakhuvannia voiennykh ryzykiv (zminy do Poriadku, zatverdzhenoho postanovoiu № 1541 vid 28.11.2025)* [Cabinet of Ministers Resolution No. 887 of 08.07.2026 on partial compensation of property value and premiums for war risk insurance (amendments to the Procedure approved by Resolution No. 1541 of 28.11.2025)]. https://interfax.com.ua/news/economic/1183945.html

16. Debet-Kredyt (dtkt.ua). (n.d.). *Biznes i uriad hotuiut novyi mekhanizm strakhuvannia voiennykh ryzykiv* [Business and government are preparing a new mechanism for war risk insurance]. https://news.dtkt.ua/finance/insurance/114522-novii-mexanizm-straxuvannia-vojennix-rizikiv-jeba-obgovorila-zmini-z-minekonomiki

17. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). *Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 18.11.2021 № 1909-IX* [On insurance: Law of Ukraine of 18 November 2021 No. 1909-IX] (effective January 1, 2024). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20

18. Ukrainian Hydrometeorological Center. (n.d.). *Kryterii nebezpechnykh hidrometeorolohichnykh yavyshch (rivni nebezpeky)* [Criteria for dangerous hydrometeorological phenomena (hazard levels)]. https://www.meteo.gov.ua/f/attns-krit.pdf